

Μετρήσεις - Συγκρίσεις Υπολογισμοί - Αναλογίες

Στη σπουδή του Ελεύθερου Σχεδίου προέχει να κατανοήσουμε ότι η οργάνωση της σύνθεσής μας πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε το αποτέλεσμα να μην είναι τυχαίο. Δηλαδή από τα πρώτα στάδια πρέπει να έχουμε ξεκαθαρίσει τις βασικές σχεδιαστικές αξίες (τοποθέτηση, περιβάλλον χώρος, κενός χώρος, μέγεθος, ισορροπία μεγεθών, αναλογίες, τονικές σχέσεις κτλ.). Για να επιτύχουμε αυτό το αποτέλεσμα, καταφεύγουμε στην εφαρμογή μιας μεθόδου.

Οι μετρήσεις, οι συγκρίσεις και οι υπολογισμοί είναι προϊόντα αυτής της μεθόδου. Πρέπει όμως η μέθοδος να αντιμετωπιστεί ως ένα συμπληρωματικό σύστημα στην παρατήρηση με το μάτι. Το μάτι δεν είναι εκπαιδευμένο να κάνει υπολογισμούς και να συγκρίνει μεγέθη. Σκοπός του σχεδίου είναι να εξασκήσει αυτές τις ικανότητες, ώστε να καλλιεργηθεί η αντίληψη της “αναλογίας”.

Η παρατήρηση

Με την όραση αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο με τρεις διαφορετικούς τρόπους.

- ▶ **Κοιτάζω:** Κοιτάζω απλώς τον κόσμο· δεν εξετάζω κάτι, το βλέμμα μου πλανιέται στο χώρο.
- ▶ **Βλέπω:** Βλέπω τα πράγματα, τα νιώθω, έρχομαι πιο κοντά τους.
- ▶ **Παρατηρώ:** Παρατηρώ, “αγγίζω”, προσέχω καλά, ανιχνεύω, κατανοώ.

Η μεταφορά της σύνθεσης στο χαρτί μας βασίζεται σ' αυτό τον τελευταίο τρόπο.

Τα πράγματα πρέπει να τα δούμε όπως “είναι” όχι όπως τα φανταζόμαστε ή όπως νομίζουμε ότι είναι ή όπως έχουμε μάθει να τα βλέπουμε. Η παρατήρηση πρέπει να είναι συνειδητή, η ματιά εξεταστική, η σκέψη να ελέγχει.

Η σύνθεση κάποιες φορές δεν ολοκληρώνεται σε μια ημέρα, και χρειάζεται να συνεχίσουμε. Τότε, η πρώτη, φρέσκια ματιά πριν ξεκινήσουμε ξανά είναι σημαντική. Επειδή τα μάτια μας είναι ξεκούραστα, βλέπουμε τα πράγματα πιο καθαρά και έτσι αντιλαμβανόμαστε πιο εύκολα κάποια σφάλματα.

Το πιο σωστό είναι την παρατήρηση να τη συνδυάζουμε με τη μέθοδο των μετρήσεων και των συγκρίσεων. Πρώτα θα ελέγχουμε και θα υπολογίζουμε με το μάτι, ώστε να το εκπαιδεύουμε, και ύστερα θα κάνουμε την επαλήθευση με τη βελόνα.

Με αυτό τον τρόπο καταφέρνουμε να μη βασιζόμαστε μόνο σε ένα σύστημα τεχνικής.

Ορισμός των μεγεθών

Το πρώτο μέγεθος που ορίζουμε στο χαρτί μας έχουμε τη δυνατότητα να το αποφασίσουμε αυθαίρετα. Μπορούμε να επιλέξουμε αν θα είναι το ύψος ή το πλάτος, καθώς και τη θέση του στο χαρτί ή τη διάστασή του.

Πρέπει όμως να προσέξουμε η επιλογή να γίνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να αναπτυχθεί σωστά η σύνθεση. Δηλαδή να υπολογίσουμε από πριν το χώρο και το σχήμα. Όλα τα άλλα μεγέθη της σύνθεσης επιβάλλεται να είναι αναλογικά προς το πρώτο μέγεθος.

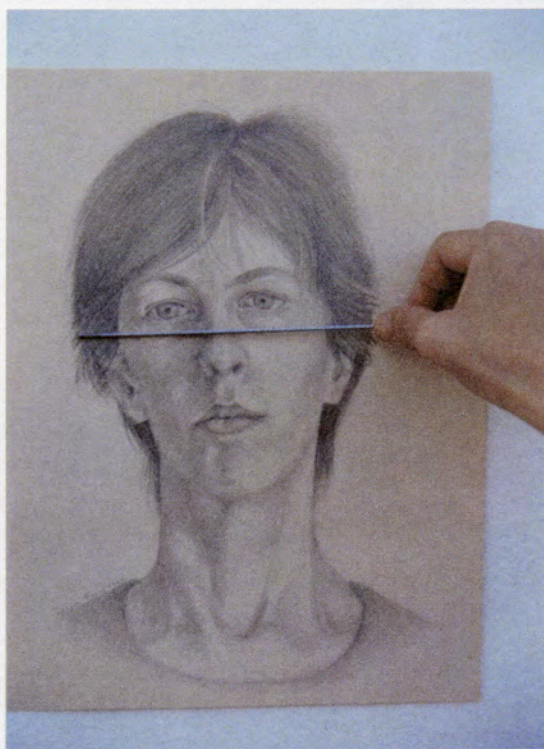
Όσο πιο κοντά στις πραγματικές διαστάσεις βρίσκεται η σύνθεσή μας τόσο πιο αληθοφανής είναι. Οι μετρήσεις και οι υπολογισμοί θεωρούνται τότε πιο εύκολοι. Αυτό όμως δε θα πρέπει να μας δεσμεύει, γιατί υπάρχουν πολλοί παράμετροι που μας καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα αναπτύξουμε τη σύνθεση.

Εφαρμογή της μεθόδου

Στην εφαρμογή της μεθόδου των μετρήσεων και των συγκρίσεων χρησιμοποιούμε τη βελόνα με τον ενδεδειγμένο τρόπο.

Μπορούμε έτσι και βρίσκουμε τις σχέσεις των μεγεθών της σύνθεσης που μας ενδιαφέρουν. Αυτές οι σχέσεις κατόπιν μεταφέρονται αναλογικά στο σχέδιό μας. Εδώ πρέπει να προσέξουμε ότι δε μεταφέρουμε το μέγεθος που κρατάμε στη βελόνα **ως έχει**. Μετά τη σύγκριση αφήνουμε τη βελόνα κάτω, γιατί ήδη επιτελέσαμε αυτό που επιδιώκαμε. Την ξαναπαίρνουμε μόνο για να τη χρησιμοποιήσουμε ως “μέτρο”, ώστε να ορίσουμε στο χαρτί μας τη σχέση που έχει προκύψει. (Εικόνα 55) Δηλαδή στο χαρτί μας ορίζουμε **σχέσεις** μεγεθών και όχι **απόλυτα** μεγέθη.

Με τη βελόνα προτιμάμε να συγκρίνουμε μόνο μεγάλα μεγέθη, και από αυτά καθορίζονται και τα μικρότερα. Η σύγκριση μικρών μεγεθών εξασθενεί την παρατήρηση, αλλά όταν ορίζουμε σταθερά τα μεγάλα διαστήματα μπορούμε πιο σίγουρα να οργανώσουμε τη σύνθεσή μας. (Εικόνα 56)

Εικόνα 55.

Εικόνα 56. - Α. Κανακάκης "Σύνθεση με τρία κανάτια", 1982

Άλλες εφαρμογές

Με αυτή τη μέθοδο δε συγκρίνουμε μόνο ίσα μεγέθη.

- ▶ Μπορούμε ακόμη να βρούμε πόσες φορές "χωράει" ένα μικρότερο μέγεθος μέσα σε ένα μεγαλύτερο.

Και εδώ θα πρέπει να αποφεύγουμε να μετράμε σε μεγάλα μεγέθη πολύ μικρά διαστήματα. Να προτιμάμε οι σχέσεις που προκύπτουν να είναι ακέραιοι αριθμοί. Για παράδειγμα, 1:2 ή 1:3 και όχι 1:7,5 ή 1:8,25.

- ▶ Εκτός από τις συγκρίσεις και από τα μετρήματα των μεγεθών μπορούμε να κάνουμε και υπολογισμούς, που προκύπτουν από "διαιρέσεις" της σύνθεσης.

Εκείνο που πρέπει να θυμόμαστε πάντα είναι ότι καθ' όλη τη διάρκεια της εργασίας μας οι υπολογισμοί και οι συγκρίσεις θα πρέπει να είναι συνεχείς. Ο διαρκής έλεγχος εξασφαλίζει ένα αποτέλεσμα που θα είναι ακριβές και όχι κατά προσέγγιση.

Το “μέτρομα”

Συνήθως χρησιμοποιούμε τον όρο “μέτρομα”, για να ορίσουμε τη σύγκριση μεγεθών που κάνουμε με τη βελόνα. Η επικράτηση του όρου είναι αποδεκτή. Κάποιες φορές, όμως, παραπέμπει σε έναν τρόπο χρήσης της βελόνας που δεν είναι σωστός. Δηλαδή, μετράμε με τη βελόνα ένα μέγεθος στη σύνθεση, το οποίο μεταφέρουμε αυτούσιο στο χαρτί μας. Επειδή όμως βρισκόμαστε σε σχετική απόσταση από το θέμα μας, το μέγεθος ορίζεται πολύ μικρότερο από το πραγματικό πάνω στη βελόνα μας .

Γι’ αυτό καταφεύγουμε στο να πολλαπλασιάσουμε 2 ή 3 ή 4 ή και περισσότερες φορές το μέγεθος στο χαρτί μας. Συνεχίζουμε έτσι μετρώντας και πολλαπλασιάζοντας όλα τα μεγέθη της σύνθεσης με τον ίδιο αριθμό. Αυτό όμως δεν είναι σωστό και πρέπει να αποφεύγεται.

Η μέθοδος αυτή αρχικά φαίνεται σίγουρη, δεν οδηγεί όμως σε εξέλιξη της σπουδής. Μέλημά μας είναι η καλλιέργεια της παρατήρησης και η ανάπτυξη της σχεδιαστικής ευχέρειας.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΑΣΚΗΣΗ

1. Να σχεδιαστεί σύνθεση τριών ή τεσσάρων αντικειμένων με περιβάλλοντα χώρο με τη μέθοδο των υπολογισμών και των συγκρίσεων.